

צֶדֶק אָבָא בָּם אוֹדָה יְהי. הֵהוּא טוֹב הִגְנוּז יִימָא לוֹן, פְּתַחוּ לִיה בְּהַאי תְּרַעָא דְאַתְקְרִי אַהֲבָה, אוּ בְּהַאי תְּרַעָא דְאִיהִי תְּשׁוּבָה. כָּל צְדִיק יִיעוּל כְּפּוּם דְרָגָא דִּילִיה, וְרָזָא דְמַלְאָה (ישעיה כו) פְּתַחוּ שְׁעָרִים וַיָּבֵא גוֹי צְדִיק וְגו'.

בְּעֵז צְרִיף לְאַהֲרָא עַל פְּתַח הַתְּשׁוּבָה. וְכִי מִכְּמָה מִינִין אִיהוּ תְּשׁוּבָה דְעִבְדִּין בְּגֵי נְשָא, כְּלָהוּ טְבִינ, אָבֵל לְאוּ כָּל אֲפִיָא שְׁוִין. אִית בְּר נֶש דְאִיהוּ רְשָע גְּמוּר כָּל יָמָיו, וְאִיהוּ עוֹבֵר עַל כְּמָה פְּקוּדִין דְלֹא תַעֲשֶׂה, וּמִתְחַרְט וּמוֹדָה עֲלֵיהוּ, וּלְבַתֵּר כֵּן לֹא עִבֵּד לֹא טַב וְלֹא בִיש. לְדָא וְדָאי יִמְחֹל לִיה קֹדְשָא בְרִיף הוּא, אָבֵל לֹא דִיזְכָּה לְתְּשׁוּבָה עֲלֵאָה. אִית בְּר נֶש לְבַתֵּר דִּינִיב מִחֻטְּאִיו, וּמִתְכַפֵּר לִיה, אִיהוּ אָזִיל בְּדִרְךָ מְצוּה, וּמִתְעַסֵּק בְּכָל כַּחוּ בְּדַחִילוּ וּרְחִימוּ דְקוּדְשָא בְרִיף הוּא. דָּא זְכִי לְתְּשׁוּבָה תְּתַאָה, דְאַתְקְרִי ה'. וְדָא אִיהוּ תְּשׁוּבָה תְּתַאָה.

וְאִית בְּר נֶש לְבַתֵּר דְמִתְחַרְט מְחֻבּוּי, וַיַּעֲבִיד תְּשׁוּבָה, וַיִּתְעַסֵּק בְּאוּרִייתָא בְּדַחִילוּ וּרְחִימוּ דְקוּדְשָא בְרִיף הוּא, וְלֹא עַל מְנַת לְקַבֵּל פְּרָס. דָּא זְכִי לְאֵת ו', וְאִיהוּ כֵּן י"ה, וְעַל שְׁמִיה אַתְקְרִי בִינָה, וְדָא גְרִים דְתְּשׁוּב ו' לְגַבִּי ה'. וּמִלַּת תְּשׁוּבָה כֵּן הִיא, תְּשׁוּב ו' לָה'.

וְלְעוֹלָם לֹא שְׂרִיא ה' בְּכַר נֶש, וְלֹא ו', (דף קכ"ג ע"ב) בְּלֹא דַחִילוּ וּבְלֹא רְחִימוּ, דְאִינוּן י"ה, יִרְאָה וְאַהֲבָה קְרִינָן לִיה וְדָאי. וּמִתְמָן אַתְיִיהִיבוּ הַתּוֹרָה וְהַמְצוּה דְאִינוּן בֵּן וּבַת. וּבְגִין דִּישְׂרָאֵל מְקִימִין הַתּוֹרָה וְהַמְצוּה, אַתְקְרִיאוּ בְּנִים לְקוּדְשָא בְרִיף הוּא, הָדָא הוּא דְכַתִּיב, (דברים יד) בְּנִים אַתֶּם לִי אֱלֹהֵיכֶם.

הַנְּסִתְרוּת: יִרְאָה וְאַהֲבָה, דְאִינוּן כְּמוֹחָא וְלִבָּא. בְּחֻלְלָא דְגוּפָא. וּבְרִישָא. וְהַנְּגִלוּת: הַתּוֹרָה וְהַמְצוּה, דְאִינוּן בְּגוּפָא וּבְרִישָא לְבַר. וְרָזָא דְמַלְאָה הָכִי הוּא וְדָאי, דָּאי בְר נֶש דַּחִיל לְקוּדְשָא בְרִיף הוּא, אוּ רְחִים לִיה, דָּא לֹא יָדַע בְּר נֶש אַחֲרָא, בְּגִין דְאִיהוּ מְלָה דְלֹא אַתְגַּלְגַּלְא אָלָא בִּינוּ לְבִין קוּנוּ.

כֵּם אוֹדָה יְהי. אוֹתוּ טוֹב הִגְנוּז יִימָא לֹא בְּשַׁעַר זֶה שְׁנִקְרָא אַהֲבָה, אוּ בְּשַׁעַר זֶה שְׁנִקְרָא תְּשׁוּבָה. כָּל צְדִיק יִכְנֵס כְּפִי דְרָגָתוֹ, וְסוּד הַדְּבָר - (ישעיה כו) פְּתַחוּ שְׁעָרִים וַיָּבֵא גוֹי צְדִיק וְגו'.

כְּעַת צְרִיף לְחֹזֵר עַל פְּתַח הַתְּשׁוּבָה. וְכִי מִכְּמָה מִינִים הִיא הַתְּשׁוּבָה שְׁעוֹשִׂים בְּנֵי אָדָם? כְּלָם טוֹבִים, אָבֵל לֹא כָּל הַפְּנִים שְׁוִים. יֵש אָדָם שֶׁהוּא רְשָע גְּמוּר כָּל יָמָיו, וְהוּא עוֹבֵר עַל כְּמָה מְצוּוֹת לֹא תַעֲשֶׂה, וּמִתְחַרְט וּמוֹדָה עֲלֵיהֶם, וְאַחַר כֵּן לֹא עוֹשֶׂה לֹא טוֹב וְלֹא רַע - לְזֶה בּוֹדָאי יִמְחֹל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אָבֵל לֹא יִזְכָּה לְתְּשׁוּבָה עֲלֵיוֹנָה. יֵש אָדָם שֶׁלֹּא אַחַר שִׁישׁוּב מִחֻטְּאִיו וּמִתְכַפֵּר לוֹ, הוּא הוֹלֵךְ בְּדִרְךָ מְצוּה וּמִתְעַסֵּק בְּכָל כַּחוּ בִּירְאָה וְאַהֲבַת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא - זֶה זוֹכָה לְתְּשׁוּבָה תַּחְתּוֹנָה שְׁנִקְרָאת ה', וְזוֹ הִיא תְּשׁוּבָה תַּחְתּוֹנָה.

וְיֵש אָדָם שֶׁלֹּא אַחַר שֶׁהִתְחַרְט עַל חֻטְּאִיו וְעָשָׂה תְּשׁוּבָה, וַיִּתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה בִּירְאָה וְאַהֲבַת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְלֹא עַל מְנַת לְקַבֵּל פְּרָס - זֶה זוֹכָה לְאוֹת ו', וְהוּא כֵּן י"ה, וְעַל שְׁמוֹ נִקְרָאת בִּינָה, וְזֶה גוֹרָם שֶׁתְּשׁוּב ו' לָה'. וּמִלַּת תְּשׁוּבָה כֵּן הִיא, תְּשׁוּב ו' לָה'. וְלְעוֹלָם לֹא שׁוֹרָה ה' בְּאִישׁ, וְלֹא ו', לֹא יִרְאָה וְלֹא אַהֲבָה, שֶׁהֶם י"ה, יִרְאָה וְאַהֲבָה נִקְרָאִים בּוֹדָאי. וּמִשֵּׁם נִתְּנוּ הַתּוֹרָה וְהַמְצוּה, שֶׁהֶם בֵּן וּבַת. וּמִשׁוּם שִׁישְׂרָאֵל מְקִימִים הַתּוֹרָה וְהַמְצוּה, נִקְרָאוּ בְּנִים לְקוּדְשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. זֶהוּ שֶׁכַּתּוּב (דברים יב) בְּנִים אַתֶּם לָה' אֱלֹהֵיכֶם. הַנְּסִתְרוּת (דברים כט) - יִרְאָה וְאַהֲבָה, שֶׁהֶם כְּמֹחַ וּכְלָב, בְּחֻלְלָא

הַגּוּף וּבְרִישָא. וְהַנְּגִלוּת - הַתּוֹרָה וְהַמְצוּה, שֶׁהֶם בְּגוּף וּבְרִישָא מִבְּחוּץ. וְסוּד הַדְּבָר כֵּן הוּא וְדָאי,